

Чалапко Володимир Вікторович, аспірант кафедри філософії,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», Україна
e-mail: vvchalapko@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-9833-9851

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА: ДО ПРОБЛЕМИ МІСЦЯ Й РОЛІ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті обґрунтовується, що здійснюваний інформаційний вплив за допомогою технологій контролю і маніпулювання суспільною свідомістю викликає дисфункційні процеси, що перешкоджають оптимальному функціонуванню державних інститутів. Основним об'єктом захисту в даному випадку виступає суспільна свідомість. Зазначається, що специфіка інформаційної безпеки дозволяє їй охопити всі види безпеки: економічну, соціально-політичну, військову та екологічну, тому її забезпечення є пріоритетним завданням у процесі вирішення проблем національної безпеки. Від забезпечення інформаційної безпеки на сучасному етапі розвитку суспільства залежать умови забезпечення основних видів безпеки держави.

Ключові слова: *інформаційна безпека, національна безпека, інформаційні впливи, духовна сфера суспільства, соціальна система.*

Постановка проблеми. XXI ст. характеризується переважанням глобальних та інформаційних рис суспільства у світовій цивілізації. Процеси зближення і взаємопроникнення національних політик і економік набувають глобального масштабу, пронизуючи різні сторони соціально-економічного, політичного та культурного життя країн, що інтегруються, на основі розвитку комп'ютерних технологій. Спостерігається тотальна гібридизація насильства, яка поступово переростає в гібридні протистояння і далі в гібридні війни.

В умовах гібридної війни інформація і всі її похідні є безумовним об'єктом маніпулювання. Гібридні протистояння призводять до того, що практично кожна держава рано чи пізно неминуче стикається з широким спектром інформаційних загроз, нейтралізація яких вимагає передусім урахування ключових аспектів інформаційної безпеки та їх екстраполяції на всю систему забезпечення національної безпеки. Складна політична ситуація, у якій перебуває Україна останніми роками, зумовлена низкою чинників,

серед яких важливим є неналежний рівень усвідомлення місця й ролі інформаційної безпеки в системі зв'язків і відношень національної безпеки. Як слушно зазначає з цього приводу І. Боднар, інформаційна безпека є однією із суттєвих складових національної безпеки країни, її забезпечення завдяки послідовній реалізації грамотно сформульованої національної інформаційної стратегії значною мірою сприяло б забезпеченню досягнення успіху при вирішенні завдань у політичній, соціальній, економічній та інших сферах державної діяльності [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що в сучасній соціогуманітарній науці накопичений суттєвий фактичний і теоретичний матеріал як із проблем національної безпеки взагалі, так і інформаційної безпеки зокрема. Разом із тим, незважаючи на такий суттєвий науковий доробок у даній царині, цілісної теорії інформаційної безпеки як органічної складової національної безпеки на сьогодні сучасна вітчизняна наука ще не виробила. Відтак дана стаття покликана певним чином заповнити таку понятійну прогалину.

Метою статті є спроба уточнення деяких ключових аспектів розуміння інформаційної безпеки як ключової складової системи національної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на те, що інформаційна безпека є невід'ємною складовою кожної зі сфер національної безпеки, питання її забезпечення має загальнонаціональне і загальнодержавне значення. Водночас, як багаторазово стверджувалося фахівцями-безпекознавцями, інформаційна безпека є важливою самостійною сферою забезпечення національної безпеки [2–5]. Відсутність системи забезпечення інформаційної безпеки, як справедливо зазначає О. Золотар, унеможлиблює надійне забезпечення не лише інформаційної, а й національної безпеки [5, с. 152]. Таким чином, обґрунтованим убачається розглядати систему інформаційної безпеки з урахуванням її місця в системі національної безпеки.

Кожне із великого різноманіття визначень національної безпеки так чи інакше віддзеркалює її сутнісний чи функціональний аспекти та відрізняється одне від одного набором певних характеристик і компонентів. У сучасних умовах Україна, як і переважна більшість країн так званої «молодої демократії», ще має чітко визначити та відстояти своє справжнє місце в системі континентальної та глобальної безпеки. Зазначене також стосується інформаційної складової в забезпеченні національної безпеки.

Інформаційна безпека є складним, системним, багаторівневим явищем, на стан і перспективи розвитку якого мають безпосередній вплив зовнішні і внутрішні чинники, найважливішими з яких є: 1) політична обстановка у світі; 2) наявність потенційних зовнішніх і внутрішніх загроз; 3) стан і рівень інформаційно-комунікаційного розвитку країни; 4) внутрішньополітична об-

становка в державі. Водночас інформаційна безпека являє собою складну, динамічну, цілісну соціальну систему, компонентами якої є підсистеми безпеки особистості, держави і суспільства. Саме взаємозалежна, системна інформаційна єдність останніх складає якісну визначеність, покликану здійснити захист життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, забезпечити їх конкурентоздатний, прогресивний розвиток.

Є всі підстави вважати, що інформаційну безпеку необхідно виділити як одну з найважливіших складових системи національної безпеки. Інформаційна безпека є окремою складовою, але в той же час тісно переплітається з усіма видами безпеки, і від рівня її забезпечення залежить успішне функціонування всіх інших видів безпеки. Саме зараз, у період бурхливого зростання обсягів застосування інформаційних технологій у всіх сферах життєдіяльності суспільства, успішне вирішення проблем у царині інформаційної безпеки передбачає більш ефективну діяльність у процесі забезпечення національної безпеки.

У сучасних умовах проблема забезпечення безпеки суб'єктів інформаційних відносин, а також їх інтересів при використанні інформаційних і керуючих систем зростає. Життєво важливі інтереси суб'єктів суспільства полягають перш за все в збереженні конфіденційної, персональної, економічної, політичної та іншої важливої інформації від неправомірного її використання: фальсифікації, розголошення, незаконного тиражування і знищення.

При виробленні підходів до забезпечення безпеки на передній план виходить захист усіх категорій суб'єктів від нанесення моральної, матеріальної чи іншої шкоди в результаті навмисних або випадкових впливів. У зв'язку із цим проблема забезпечення інформаційної безпеки набуває особливої актуальності.

Підкреслимо головну причину введення інформаційної безпеки як складової національної безпеки. Основним об'єктом захисту в даному випадку виступає суспільна свідомість населення. Здійснюваний інформаційний вплив за допомогою технологій контролю і маніпулювання суспільною свідомістю викликає дисфункційні процеси, що перешкоджають оптимальному функціонуванню державних інститутів. Дана проблема стає особливо актуальною у зв'язку з виникненням принципово нової системи зовнішніх і внутрішніх загроз суспільству й особистості, їх внутрішній психологічній безпеці, відмінній від прийнятого розуміння агресора [6, с. 32–33].

Духовна сфера сучасного суспільства як об'єкт забезпечення національної безпеки має основні аспекти захисту. До них відносять національну культуру, науку, мистецтво, освіту, а також засоби масової інформації, які слугують суспільству основним джерелом надання продуктів духовної культури. З ме-

тою захисту духовної сфери необхідним є формування системи захисту від деструктивного впливу на суспільну свідомість за допомогою методів інформаційно-психологічного протидіяння. Тут основним засобом впливу на людину виступає використання нематеріальної зброї, яка застосовує методи маніпулювання людською свідомістю з метою латентного управління й деморалізації особистості.

Зупиняючись на найбільш важливих питаннях із точки зору безпечного розвитку, виділимо її роль у процесі забезпечення кожного з ключових видів безпеки в системі національної безпеки, одна з яких – воєнна безпека.

Воєнна безпека сьогодні практично цілком забезпечена за рахунок упровадження інформаційних технологій. Системи критичних додатків держави, які складають засоби озброєння і системи управління, мають високий ступінь комп'ютеризації, причому рівень їх уразливості від впливу інформаційної зброї підвищується як у мирний, так і у воєнний час. Сучасні дослідники ведуть мову про новий тип війни, заснованої на прихованих і відкритих впливах між інформаційними системами, інакше кажучи, війни інформаційних технологій і алгоритмів [7–10]. Дійсно, використання інформаційних ресурсів як методів і форм зброї тепер визначає ефективність атак і протидій. Суть інформаційної війни полягає в боротьбі інформації з інформацією. За визначенням Е. Тоффлера, світова битва за владу зосереджена в контролі над знаннями [11, с. 43].

Дійсно, сучасні військові дії сягають глибин цивілізації, духовної сфери, основоположних цінностей. Більше того, як вважає С. Расторгуєв, у разі швидкого перепрограмування масової свідомості нації в процесі інформаційної війни найбільш ефективними стають прийоми, що містять емоційне забарвлення, наприклад масова культура, релігія та мистецтво. Застосування подібного програмування, наприклад, стало визначальним у процесі розпаду СРСР. Таким чином, інформаційний вплив цілеспрямованого характеру на носіїв духовних цінностей в особі людини, держави і всього людства не залишається без наслідків. Результатом вторгнення в духовну сферу є знищення культур, що веде до кризи розвитку людської цивілізації [12].

Оскільки суспільство є цілісною системою, елементи якої впорядковані і взаємозумовлені, для руйнування подібної органічної соціальної системи потрібне знищення або порушення значущих зв'язків між ключовими елементами, що призведе до хаотичного стану функціонування суспільної системи. Згідно із синергетичною концепцією, поняття самоорганізації висувається як дисипативна структура, схильна до впливу зовнішнього середовища, інакше – до інформаційних впливів. У даному випадку найбільш ефективними виявляються ті інформаційні впливи, які активізують механізми саморуйнування в періоди біфуркації, тобто в періоди особливої нестійкості соціальної систе-

ми. Зазначена властивість закладена в основу основоположних принципів ведення інформаційної війни.

У підсумку ми приходимо до висновку, що забезпечення безпеки держави у війсьній сфері зумовлено рівнем захисту інформаційної безпеки.

Наступним аспектом національної безпеки є економічна безпека. Новий вид інформаційної економіки є результатом розвитку можливостей інформаційних технологій, зростання потреб населення в інформаційних послугах і формування глобальних інформаційно-телекомунікаційних систем. Він включає виробництво інформаційної техніки, комунікаційних засобів і технологій передачі даних, пропозицію інформаційних послуг і виробництво інформаційних продуктів. Роль інформаційної економіки дуже велика, оскільки вона базисно впливає на всі аспекти суспільного розвитку. Особливого значення набуває розвиток інформаційної економіки в геополітиці держав, тому вона стає стратегічно важливим аспектом у соціально-економічному розвитку будь-якої країни, що вимагає до себе першочергової уваги на всіх рівнях [13–15].

Як свідчить історія, технологічні та економічні лідери світу досягли своєї могутності завдяки вкладенням у потенціал інформаційної економіки. Наголошено, що подібна практика підтверджує ідею про те, що економічна державна безпека немислима без прогресивної інформаційної економіки. У свою чергу, формування глобального інформаційного простору, в основі якого знаходиться комп'ютерна мережа, ставить перед державою низку серйозних питань у процесі забезпечення економічної безпеки.

Указані проблеми відносяться до методів і технологій захисту інформаційних ресурсів, що концентруються в інформаційних мережах. Ця ситуація пов'язана з формуванням інформаційної політики держав щодо забезпечення захищеності їх життєво важливих інтересів у сфері інформаційної безпеки.

Незаперечним є той факт, що ступінь актуальності проблем і методів захисту від застосовуваних інформаційно-телекомунікаційних технологій значно зростає. Значущість інформаційно-комунікаційних систем у всіх сферах суспільного життя підвищується, при цьому важливим аспектом, що супроводжує цю тенденцію, стає забезпечення безперебійного функціонування інформаційних систем, гарантій збереження інформації, яка міститься в них, що не суперечить законним правам та інтересам як окремих громадян, так і держави в цілому. Сьогодні цілком очевидно, що збої та помилки в справній роботі інформаційних систем управління різними видами перевезень і руху транспорту пов'язані з колосальними втратами і матеріальними збитками. На цій підставі ми доходимо висновку про те, що ланки інформаційної безпеки стають вузловими для економічної безпеки держави.

Наступна надзвичайно важлива проблема пов'язана із забезпеченням соціальної безпеки суспільства. Дана сфера передбачає захист у соціальній сфері інтересів народу та країни, формування громадських структур і соціальних відносин, системи життєзабезпечення, способу життя людей, що відповідає вимогам прогресу сучасного суспільства. Можливості інформаційних технологій сьогодні дозволили значно підвищити ефективність впливу інформаційних засобів на психіку і свідомість людей, забезпечили новими методами та прийомами прихованого маніпулювання [16–18].

Людина – головна мета інформаційного механізму управління. Загроза дегуманізації набула настільки реальних обрисів, що в структурі сучасних цінностей найголовнішою цінністю стало виступати саме життя людини. Державно-правова захищеність людини від фізичних посягань, як правило, вища, аніж від нападок на психіку, душу людей. Правова сфера часто відстає від процесів суспільного розвитку, а в духовній сфері це відставання в рівні захищеності стало просто катастрофічним. На наш погляд, слабка правова захищеність психіки, свідомості людей є істотною вадою правової системи.

Спотворені методи використання інформаційних технологій призвели до деформаційних змін соціальної сфери. Перш за все це виражено в спонуканні соціального розшарування суспільства за допомогою розподілу інформаційних послуг і благ, дисолюції (прогресуючому розладі психічної діяльності) інститутів, спрямованих на розвиток особистості, підбурюванні до розколу на підставі етнічної, національної ідеології тощо.

У даному контексті необхідно відзначити низку можливостей і технологій впливу мас-медіа на свідомість суспільства і конкретної людини. Засоби масової інформації знаходяться у сфері особливих інтересів, оскільки у громадянському суспільстві вони виступають як найважливіший інструмент взаємодії трьох гілок влади і регулювання їх взаємовідносин із громадянами. Основна функція засобів масової інформації полягає в реалізації можливості сприяти максимальній прозорості діяльності всіх структур влади і гласності політичного процесу [19–21]. На наш погляд, у сучасній ситуації новітні інформаційні та комунікаційні технології здійснюють серйозний вплив на поширення й доставку інформації і доступ до неї. Ідеться про глобалізацію масової інформації та демасифікацію. Ці обставини відкривають нові горизонти, істотно змінюють комунікативний пейзаж. У зв'язку із цим роль засобів масової інформації з точки зору функціонування громадянського суспільства підвищується. Ми переконані в тому, що для громадянського інформаційного суспільства необхідним є середовище, що дозволяє формувати оцінки діяльності уряду, громадських організацій, економіки, соціальних інститутів. Засоби масової інформації є багато в чому найважливішим еле-

ментом інформаційного суспільства [19–21]. Залишаючись головним інструментом формування та розвитку суспільної думки, вони встановлюють порядок денний – соціальний, суспільний і культурний, є важливим фактором публічності.

По суті, сьогодні засоби масової інформації – одинична структура, яка задовольняє інформаційні потреби населення в останніх новинах у світі, країні, регіоні, на підставі чого володіє можливістю нав'язувати ідеологічні погляди й установки. Так піднімається питання про ступінь довіри до інформації, яка транслюється, та її якості. Інформаційні засоби надання інформації здатні сьогодні виступити в ролі сили, яка здатна або справити стабілізуючий вплив на суспільство, або спричинити соціальний вибух. Таким чином, без відповідного рівня забезпечення інформаційної безпеки не може бути досягнутий бажаний ступінь соціальної безпеки.

Питанням глобального масштабу сьогодні в суспільстві є проблема забезпечення екологічної безпеки. Нові технології несуть у собі непередбачувані загрози здоров'ю населення і стану навколишнього середовища: наприклад, руйнування озонового шару, побічні ефекти дії лікарських препаратів, використання нових видів зброї, забруднення, упровадження генетично модифікованих продуктів і техногенні катастрофи.

Під екологічною безпекою сучасні дослідники, як правило, мають на увазі процес захисту держави, суспільства, особистості, а також навколишнього природного середовища від потенційних і реальних загроз природного або антропогенного характеру, які безпосередньо впливають на біосферу [22–25].

Розвиток суспільства, що ґрунтувалося на експлуатації природних ресурсів, призвів до реальної небезпеки і антропологічної та екологічної катастрофи. Філософи переконані, що потрібен інший – неентропійний, безпечний шлях розвитку, інакше, шлях сталого розвитку [26; 27].

Погодимось з думкою О. Манжуєвої, що стале суспільство – це суспільство, фундаментом якого стане синергетична економіка, суспільство, де інформаційні ресурси замінять природні джерела економічного зростання [6, с. 41]. У сучасних умовах забезпечення екологічної безпеки може бути здійснено лише при становленні сталого розвитку суспільства. Концепція сталого розвитку є системою стратегій дії, заснованих на діалектичному синтезі вимог екології, етики та економіки.

Сталий розвиток передбачає підтримку балансу між екологічним зростанням, соціальною справедливістю та екологічними обмеженнями з метою забезпечення безпечного майбутнього людини і людства. Людські діяння тоді благородні, коли вони спрямовані на збереження цінності, краси, різноманітності та стабільності всіх екосистем планети. Система цінностей сталого

розвитку заснована на всезагальних цінностях життя, людини і природи. У цьому ключі ліквідація значного числа екологічних проблем залежить від екологічного моніторингу стану середовища, імітування природних процесів із розрахунком на наростання антропогенних навантажень і техногенних впливів. На наш погляд, ефективні результати зазначених дій швидше очікувані за умови застосування новітніх інформаційних технологій. Отже, тісний зв'язок екологічної та інформаційної безпеки є очевидним. Країна, що володіє значним інформаційним потенціалом, має можливість домогтися економічного процвітання й досягти успіхів у вирішенні екологічних завдань.

Висновки. З усього зазначеного вище можна дійти висновку про те, що унікальна специфіка інформаційної безпеки дозволяє їй охопити всі види безпеки: економічну, соціально-політичну, військову та екологічну, звідси її забезпечення є пріоритетним завданням у процесі вирішення проблем національної безпеки.

Як показано, від забезпечення інформаційної безпеки на сучасному етапі розвитку суспільства залежать умови забезпечення основних видів безпеки держави. Інформаційна безпека на сьогоднішній день являє собою суму факторів і умов, що гарантують оптимальне функціонування й еволюцію будь-якої іншої системи [6, с. 42–43].

Інформаційна безпека позиціонується як подолання (заперечення) небезпеки в різних діапазонах. Забезпечення інформаційної безпеки являє собою принципи та механізми захисту від небезпек і загроз в інформаційному середовищі. При цьому процес забезпечення інформаційної безпеки зобов'язаний випереджати ризики, оскільки в основі його функціонування закладена попереджувальна модель.

Вірний підхід до реалізації даної моделі передбачає завчасне вжиття необхідних заходів із метою безперервної підтримки стану безпеки. Воно визначає позитивну еволюцію інформаційної сфери, що не збуджує негативні наслідки процесу застосування інформаційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боднар І. Р. Інформаційна безпека як основа національної безпеки. *Механізм регулювання економіки*. 2014. № 1. С. 68–75. URL: http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/MEV/Bodnar/Bodnar_Vyb_Pub_9.pdf (дата звернення: 18.03.2021).
2. Ємельянов С. Л. Основи інформаційної безпеки. Одеса : Фенікс, 2014. 357 с.
3. Національна безпека: світоглядні та теоретико-методологічні засади : монографія / за заг. ред. О. П. Дзьобаня. Харків : Право, 2021. 776 с.
4. Дзьобань О. П., Пилипчук В. Г. Інформаційне насильство та безпека: світоглядно-правові аспекти : монографія / за заг. ред. В. Г. Пилипчука. Харків : Майдан, 2011. 244 с.

5. Золотар О. Інформаційна безпека людини: теорія і практика : монографія. Київ : Вид. дім «АртЕк», 2018. 446 с.
6. Манжуева О. М. Философская парадигма информационной безопасности : дис. ... д-ра филос. наук. Москва, 2016. 452 с.
7. Інформаційна війна: соціально-онтологічний та мілітарний аспекти : монографія / Р. В. Гула, О. П. Дзьобань, І. Г. Передерій та ін. Київ : Каравела, 2020. 288 с.
8. Інформаційні війни: проблеми, загрози та протидія / З. М. Бржезьська, Н. М. Довженко, Р. В. Киричок та ін. *Кібербезпека: освіта, наука, техніка*. 2019. № 3. С. 88–96.
9. Короход Я. Д. Інформаційно-психологічні війни – зброя ХХІ століття. *Актуальні проблеми політики*. 2013. Вип. 50. С. 299–307.
10. Дугінець Г. В., Косячевська С. М. Інформаційні війни як інструмент впливу на національний суверенітет в умовах глобалізації. *Економічний простір*. 2014. № 92. С. 23–33.
11. Тоффлер Э. Метаморфозы власти: Знание, богатство и сила на пороге ХХІ века / пер. с англ. В. В. Белокосков и др. Москва : АСТ, 2001. 669 с.
12. Растргуев С. П. Информационная война. Москва : Радио и связь, 1998. 416 с.
13. Шкарлет С. М. Інформаційна економіка як основа соціально-економічної регенерації України. *Економіка України*. 2014. № 11. С. 51–60.
14. Бодров В. Г., Матвейчук Л. О. Інформаційна економіка і публічне управління: теоретико-прикладні аспекти. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2016. № 2. С. 7–16.
15. Алексанян А. Г. Інформаційна економіка: вплив на можливості людського розвитку. *Соціально-трудова відносина: теорія та практика*. 2018. № 1. С. 399–405.
16. Буран О. А. Використання спеціальних інформаційних технологій в духовно-релігійному житті держави як загроза для національної безпеки України. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Право*. 2020. Вип. 8. С. 101–106.
17. Атаманюк З. М., Торгашина А. Маніпулювання масовою свідомістю засобами культури. *Наукове пізнання: методологія та технологія. Філософія*. 2019. Вип. 1. С. 6–13.
18. Калюжна Ю. Маніпулювання масовою свідомістю як інформаційний механізм дестабілізації соціально-політичних систем. *Гілея: науковий вісник*. 2018. Вип. 133. С. 238–244.
19. Захаренко К. Засоби масової інформації як необхідний елемент розвитку інформаційного суспільства. *Гілея: науковий вісник*. 2018. Вип. 132. С. 250–254.
20. Литвин О. Г., Голубінка Н. І. Проблеми культури слова в засобах масової комунікації. *Український смисл : наук. зб. / за ред. І. С. Попової*. Дніпро : Ліра, 2018. С. 220–227.
21. Прудникова О. В. Роль засобів масової комунікації у розвитку інформаційної культури вітчизняного соціуму в умовах «гібридної війни». *Вісник Національно-*

- го університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». 2018. № 1. С. 33–42.
22. Делія В. Ю. Екологічна безпека як об'єкт правового забезпечення. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2020. Вип. 1. С. 195–203.
23. Бестужева С. В., Литовченко І. В., Бестужев В. О. Теоретико-методичне забезпечення підвищення рівня екологічної безпеки України в умовах євроінтеграції. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 1. С. 149–159.
24. Вишневська О. М., Камашева С. А., Камашев А. В. Глобалізаційні процеси у формуванні екологічної безпеки світу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2019. Вип. 36. С. 114–121.
25. Білорус О. Г. Новітній вимір екологічної безпеки в умовах посилення глобалізаційних викликів. *Фінанси України*. 2019. № 5. С. 124–126.
26. Федулова Л. Тенденції розвитку та впровадження цифрових технологій для реалізації цілей сталого розвитку. *Економіка природокористування і сталий розвиток*. 2020. № 7. С. 6–14.
27. Красностанова Н. Е., Стоян Р. Г. Цілі сталого розвитку в контексті формування та розвитку людського капіталу. *Бізнес Інформ*. 2020. № 2. С. 422–428.

REFERENCES

1. Bodnar, I. R. (2014). Informatsiina bezpeka yak osnova natsionalnoi bezpeky. *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky – The mechanism of economic regulation, 1*, 68–75. URL: http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/MEV/Bodnar/Bodnar_Vyb_Pub_9.pdf [in Ukrainian].
2. Yemelianov, S. L. (2014). *Osnovy informatsiinoi bezpeky*. Odesa: Feniks [in Ukrainian].
3. *Natsionalna bezpeka: svitohliadni ta teoretyko-metodolohichni zasady*. O. P. Dzoban (Ed.). (2021). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
4. Dzoban, O. P., Pylypchuk, V. H. (2011). *Informatsiine nasylstvo ta bezpeka: svitohliadno-pravovi aspekty*. V. H. Pylypchuk (Ed.). Kharkiv: Maidan [in Ukrainian].
5. Zolotar, O. (2018). *Informatsiina bezpeka liudyny: teoriia i praktyka*. Kyiv: TOV «Vydavnychiy dim «ArtEk» [in Ukrainian].
6. Manzhueva, O. M. (2016). *Filosofskaya paradigma informatsionnoy bezopasnosti: Doctor's thesis*. Moskva [in Russia].
7. Hula R. V., Dzoban O. P., Perederii I. H. et al. (2020). *Informatsiina viina: sotsialno-ontolohichniy ta militaryni aspekty*. Kyiv: Karavela [in Ukrainian].
8. Brzhevskaya, Z. M., Dovzhenko, N. M., Kyrychok, R. V., Haidur, H. I., Anosov, A. O. (2019). *Informatsiini viiny: problemy, zahrozy ta protydiia. Kiberbezpeka: osvita, nauka, tekhnika – Cybersecurity: education, science, technology, 3*, 88–96 [in Ukrainian].
9. Korokhod, Ya. D. (2013). *Informatsiino-psykholohichni viiny – zbroia XX stolittia. Aktualni problemy polityky – Current policy issues, 50*, 299–307 [in Ukrainian].

10. Duhinets, H. V., Kosiachevska, S. M. (2014). Informatsiini viiny yak instrument vplyvu na natsionalnyi suverenitet v umovakh hlobalizatsii. *Ekonomichnyi prostir – Economic space*, 92, 23–33 [in Ukrainian].
11. Toffler, E. (2001). *Metamorfozyi vlasti: Znanie, bogatstvo i sila na poroge XXI veka*. Moskva: AST [in Russia].
12. Rastorguev, S. P. (1998). *Informatsionnaya voyna*. Moskva: Radio i svyaz [in Russia].
13. Shkarlet, S. M. (2014). Informatsiina ekonomika yak osnova sotsialno-ekonomichnoi reheneratsii Ukrainy. *Ekonomika Ukrainy – Ukraine economy*, 11, 51–60 [in Ukrainian].
14. Bodrov, V. H., Matveichuk, L. O. (2016). Informatsiina ekonomika i publichne upravlinnia: teoretyko-prykladni aspekty. *Publichne upravlinnia ta mytne administruvannya – Public administration and customs administration*, 2, 7–16 [in Ukrainian].
15. Aleksanian, A. H. (2018). Informatsiina ekonomika: vplyv na mozhlyvosti liudskoho rozvytku. *Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka – Social and labor relations: theory and practice*, 1, 399–405 [in Ukrainian].
16. Buran, O. A. (2020). Vykorystannia spetsialnykh informatsiinykh tekhnolohii v dukhovno-relihiinomu zhytti derzhavy yak zahroza dlia natsionalnoi bezpeky Ukrainy. *Naukovi zapysky Tsentralnoukrainskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Serii: Pravo – Scientific notes of the Central Ukrainian State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko. Series: Right, Issue 8, 101–106* [in Ukrainian].
17. Atamaniuk, Z. M., Torhashyna, A. (2019). Manipulivannia masovoiu svidomistiu zasobamy kultury. *Naukove piznannia: metodolohiia ta tekhnolohiia. Filosofiia – Scientific knowledge: methodology and technology. Philosophy, 2019. Issue 1, 6–13* [in Ukrainian].
18. Kaliuzhna, Yu. (2018). Manipulivannia masovoiu svidomistiu yak informatsiinyi mekhanizm destabilizatsii sotsialno-politychnykh system. *Hileia: naukovyi visnyk – Gilea: Scientific Bulletin, Issue 133, 238–244* [in Ukrainian].
19. Zakharenko, K. (2018). Zasoby masovoi informatsii yak neobkhidnyi element rozvytku informatsiinoho suspilstva. *Hileia: naukovyi visnyk – Gilea: Scientific Bulletin, Issue 132, 250–254* [in Ukrainian].
20. Lytvyn, O. H., Holubinka, N. I. (2018). Problemy kultury slova v zasobakh masovoi informatsii. *Ukrainskyi smysl – Ukrainian meaning, 2018, 220–227* [in Ukrainian].
21. Prudnykova, O. V. (2018). Rol zasobiv masovoi komunikatsii u rozvytku informatsiinoi kultury vitchyznianoho sotsiumu v umovakh «hibrydnoi viiny». *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho» – Bulletin of the National University «Yaroslav the Wise Law Academy of Ukraine», 1, 33–42* [in Ukrainian].
22. Deliiia, V. Yu. (2020). Ekolohichna bezpeka yak ob'ekt pravovoho zabezpechennia. *Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E. O. Didenko – Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after E. O. Didenko, Issue 1, 195–203* [in Ukrainian].

23. Bestuzheva, S. V., Lytovchenko, I. V., Bestuzhev, V. O. (2019). Teoretyko-metodychne zabezpechennia pidvyshchennia rivnia ekolohichnoi bezpeky Ukrainy v umovakh yevrointehratsii. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia – Scientific view: economics and management, 1*, 149–159 [in Ukrainian].
24. Vyshnevskaya, O. M., Kamasheva, S. A., Kamashev, A. V. (2019). Hlobalizatsiini protsesy u formuvanni ekolohichnoi bezpeky svitu. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Ekonomika i menedzhment – Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Economics and Management, Issue 36*, 114–121 [in Ukrainian].
25. Bilorus, O. H. (2019). Novitnii vymir ekolohichnoi bezpeky v umovakh posylennia hlobalizatsiinykh vyklykiv. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine, 5*, 124–126 [in Ukrainian].
26. Fedulova, L. (2020). Tendentsii rozvytku ta vprovadzhennia tsyfrovyykh tekhnolohii dlia realizatsii tsilei staloho rozvytku. *Ekonomika pryrodokorystuvannia i stalyy rozvytok – Environmental economics and sustainable development, 7*, 6–14 [in Ukrainian].
27. Krasnostanova, N. E., Stoian, R. H. (2020). Tsili staloho rozvytku v konteksti formuvannia ta rozvytku liudskoho kapitalu. *Biznes Inform – Business Inform, 2*, 422–428 [in Ukrainian].

Чалапко Владимир Викторович, аспірант кафедри філософії,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», Україна

ИНФОРМАЦИОННАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ: К ПРОБЛЕМЕ МЕСТА И РОЛИ В СИСТЕМЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

В статье обосновывается, что осуществляемое информационное воздействие с помощью технологий контроля и манипулирования общественным сознанием вызывает дисфункциональные процессы, препятствующие оптимальному функционированию государственных институтов. Основным объектом защиты в данном случае выступает общественное сознание. Отмечается, что специфика информационной безопасности позволяет ей охватить все виды безопасности: экономическую, социально-политическую, военную и экологическую, поэтому ее обеспечение является приоритетной задачей в процессе решения проблем национальной безопасности. От обеспечения информационной безопасности на современном этапе развития общества зависят условия обеспечения основных видов безопасности государства.

Ключевые слова: *информационная безопасность, национальная безопасность, информационные воздействия, духовная сфера общества, социальная система.*

Chalapko Vladimir Viktorovitch, graduate student of the Department of Philosophy of the National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Ukraine

INFORMATION SECURITY: TO THE PROBLEM OF PLACE AND ROLE IN THE NATIONAL SECURITY SYSTEM

The article substantiates that the information impact carried out using the technologies of control and manipulation of public consciousness causes dysfunctional processes that impede the optimal functioning of state institutions. The main object of protection in this case is the public consciousness. It is noted that the specifics of information security allows it to cover all types of security: economic, socio-political, military and environmental, therefore its provision is a priority in the process of solving national security problems. The conditions for ensuring the main types of state security depend on ensuring information security at the present stage of development of society.

Keywords: *information security, national security, information impacts, the spiritual sphere of society, social system.*

